

ASA-skyldigheterna i bedömningen av kemikalierisker

Att ta hänsyn till cancerogena, mutagena och reproduktionsfarliga faktorer är en del av bedömningen av kemikalierisker. Det är arbetsgivarens lagstadgade skyldighet att upprätthålla en förteckning över dessa faktorer och de arbetstagare som exponeras för dem. Utifrån uppgifterna görs årligen en anmälan till ASA-registret om faktorer som är cancerframkallande och orsakar genetiska skador.

Bedömning av kemikalierisker är en lagstadgad skyldighet för arbetsgivaren (Arbeterskyddslagen 738/2002, Statsrådets förordning 715/2001), som omfattar bedömning av ämnen och faktorer som utgör en särskild hälsorisk.

Utred cancerframkallande, mutagena och reproduktionsfarliga faktorer, bedöm exponeringsnivån och sträva efter att minimera exponeringen.

Arbetsgivaren är skyldig att föra en aktuell förteckning över de faktorer som medför risk för cancersjukdom, likaså mutagena och reproduktionsfarliga ämnen som används och förekommer på arbetsplatsen, samt över de arbetstagare som exponeras för dessa. Arbetstagarernas exponering för dessa särskilt hälsofarliga ämnen ska alltid minimeras. Arbetstagare som exponerats för cancerframkallande och mutagena ämnen anmäls retroaktivt till ASA-registret varje kalenderår (ASA-lagen förordning 117/2024, Statsrådets förordning 113/2024).

Arbetsgivaren ska förvara en förteckning över reproduktionsfarliga faktorer och de som exponeras för dem i fem år, men ingen anmälan görs till ASA-registret.

Arbetsgivaren ska enligt EU:s CLP-förordning upprätta en förteckning över:

- Cancerframkallande Carc. 1A/1B-ämnen (faroangivelser H350 eller H350i)
- Ämnen som är mutagena för könsceller och klassificeras som Muta 1A/1B ämnen (faroangivelse H340).
- 12 arbetsmetoder som presenteras i bilaga 1 till Statsrådets förordning 113/2024.

Alla ämnen som klassificeras Carc. 2 (faroangivelse H351) eller Muta. 2 (faroangivelse H341) omfattas inte av anmälningskyldigheten.

Gör en ASA-anmälan när arbetstagare exponeras för cancerframkallande eller mutagena ämnen eller faktorer på arbetsplatsen.

1. IDENTIFIERA CANCERFRAMKALLANDE ÄMNE OCH ARBETSMETODER

Viktiga informationskällor är bland annat kemikalieförteckningar, säkerhetsdatablad, riskbedömningsdokument och företagshälsovårdens arbetsplatsutredningsrapporter.

Identifieringen och bedömningen underlättas när du känner till de kemikalier som används på arbetsplatsen och de exponeringar som uppstår i arbetsprocesserna. ASA-registreringen görs per anställd, så du måste också veta vilka som eventuellt utsätts för exponeringen.

2. BEDÖM OMFATTNINGEN AV EXPONERINGEN FÖR CANCERFRAMKALLANDE FAKTORER

Gör en ASA-anmälan till registret för de arbetstagare som exponeras för cancerframkallande faktorer mer än befolkningen i genomsnitt. Anmälningskriterierna uppfylls ofta även om exponeringsnivåerna ligger under de riktvärden eller gränsvärden som anges för luftföroreningar på arbetsplatsen.

Anmälningskriterierna uppfylls ofta när

- ämnet behandlas regelbundet i industriell skala
- bakgrundskoncentration hänförande från arbetsprocesser sprider sig till arbetslokalerna och överstiger befolkningens genomsnittliga exponeringsnivå, varvid alla som arbetar i lokalen i fråga ska anmälas.

Anmälningskriterierna uppfylls vanligtvis inte när

- mycket små mängder av ämnet hanteras under väl kontrollerade förhållanden, t.ex. laboratoriekemikalier i dragskåp
- man hanterar öppnade förpackningar.

Det finns många metoder för att bedöma exponeringen. Den mest exakta informationen om exponeringsnivån fås när man mäter exponeringen i luften på arbetsplatsen eller utför biologiska exponeringsmätningar på arbetstagarna. Ibland kan man dra slutsatser om överskridandet av bakgrundskoncentrationen sensoriskt eller utifrån branschspecifik information.

Det mest grova sättet att bedöma exponeringen är att bedöma exponeringstiden. En arbetstagare ska anmälas till ASA-registret om hen under året i fråga har utfört arbete som medför exponering för cancerframkallande agenser eller ämnen som skadar arvmassan under minst 2 timmar av arbetsdagen i minst 20 dagar eller motsvarande tid (t.ex. 1 timme under 40 dagar eller 40 timmar om året). Även kortvarig, oavsiktlig exponering för ovanligt höga halter, till exempel på grund av produktionsstörningar, kan utlösa anmälningskyldigheten.

Beakta cancerframkallande ämnen vid exponeringen för kemiska agenser på arbetsplatsen och riskbedömningen. Så här utreder du behovet av ASA-anmälan.

I samband med riskbedömningen lönar det sig att fästa särskild uppmärksamhet vid cancerframkallande faktorer. Så även vid planering av en arbetshygienisk utredning eller biomonitorering för bedömning av exponering. Be företagshälsovården om hjälp, de är dina experter på att bedöma kemikalieexponeringens betydelse för hälsan.

Om anmälningsgrunderna för en arbetsuppgift uppfylls på grundval av exponeringstid eller mätningar, anmäls alla som utför samma arbetsuppgift i registret. Beakta även de som arbetar i närmiljön.

Det kan vara en utmaning att bedöma exponeringen för personer som arbetar i varierande arbetsmiljöer, till exempel installations-, underhålls-, reparations- och städarbeten. Det kan finnas flera agenser som ska beaktas och exponeringstiderna kan variera. God praxis kan vara att samla in exponeringsuppgifter i samband med arbetstidsuppföljningen.

Exponeringen ska alltid bedömas från fall till fall med hänsyn till förhållandena på arbetsplatsen. Ansvaret ligger hos arbetsgivaren, men du kan be företagshälsövrården om hjälp.

3. HANTERA EXPONERINGEN FÖR CANCERFRAMKALLANDE AGENSER

När du planerar nya arbetsprocesser ska du vara uppmärksam på de ämnen som används och de faktorer som uppstår i processerna. Det lönar sig att om möjligt helt undvika användande av cancerframkallande och mutagena ämnen.

Även senare är det ofta möjligt att ersätta de farligaste ämnena med mindre skadliga. Om detta inte lyckas ska man använda tekniska metoder för att sänka halterna av dessa ämnen så lågt som möjligt.

Arbetslagarnas utbildning, introduktion och handledning i arbetet är centrala saker. Sålunda är chefernas och arbetsledningens roller är mycket viktiga.

I vissa situationer kan exponeringen för cancerframkallande faktorer inte hållas tillräckligt låg utan personlig skyddsutrustning.

4. FÖLJ UPP SITUATIONEN PÅ ARBETSPLATSEN, BEAKTA FÖRÄNDRINGAR

Gör en anmälan till ASA-registret årligen. Kontrollera samtidigt kemikaliesäkerhetens status och att bedömningen av kemikalieriskerna är uppdaterad. Bedöm alltså förändringar som skett efter den senaste bedömningen som påverkar exponeringen för kemikalier, såsom t.ex. ändringar i arbetsuppgifterna, processerna eller ventilationen.

Det är bra att följa upp exponeringsnivåerna med arbetshygieniska mätningar, det vill säga genom att utreda koncentrationsnivåerna av föroreningar i luften på arbetsplatsen. En annan god praxis är att följa upp arbetslagarnas personliga exponering genom biologisk övervakning. På så sätt kan man också säkerställa att den personliga skyddsutrustningen ger tillräckligt skydd.

Uppmuntra de anställda att göra säkerhetsobservationer om kemikaliesäkerhet.

Mer information:

[ASA-registret](#) | [Arbetshälsoinstitutet \(ttl.fi\)](#)

[Ämnen som är farliga för den reproduktiva hälsan](#) | [Arbetshälsoinstitutet](#)

[Gör en ASA-anmälan på nätet](#) | [Arbetshälsoinstitutet \(ttl.fi\)](#)